

Bīstami viltojumi

Tirdzniecība ar viltotām precēm, kas apdraud veselību, drošību un vidi

KOPSAVILKUMS

2022. gada marts

Šajā pētījumā ir kvantitatīvi novērtēti tādu viltotu preču tirdzniecības apmēri un tendences, kas rada draudus veselībai, drošībai un videi. Tas ir balstīts uz unikālu starptautisku muitas konfiskācijas datu kopuma un citu izpildes datu analīzi apvienojumā ar strukturētām intervijām ar tiesībaizsardzības ekspertiem.

Principā visas viltotās preces ir riskantas un var radīt zināmus apdraudējumus lietotājiem. Lai ņemtu vērā dažādas riska pakāpes, pētījumā ir ieviestas divas īpašas pieejas bīstamu viltojumu apmēra noteikšanai.

Plašajā pieejā ir ņemtas vērā preces, kurām jāatbilst produktu konkrētiem drošuma standartiem un/vai uz kurām attiecas ASV Pārtikas un zāļu pārvaldes darbības joma, un/vai uz kurām attiecas ASV likumprojekts – *SHOP SAFE ACT*. Izmantojot šo pieeju, konstatēts, ka apgērbi, automašīnu rezerves daļas, optiskie un medicīniskie aparāti, kā arī zāles ir visbiežāk sastopamie bīstamie viltojum.

Ķīna un Honkonga (Ķīna) ir lielākās identificētās bīstamo viltojumu eksportētājvalstis, kas atbildīgas par vairāk nekā trīs ceturtdaļām konfiscēto preču. Pasta pakas, ko veicina e-komercijas pieaugošā popularitāte, ir visbiežāk sastopamā bīstamo viltojumu nosūtīšanas metode, ievērojami sarežģot skrīninga un atklāšanas procesus, kā arī mazinot atklāšanas risku un sodus. Eiropas Savienība un Amerikas Savienotās Valstis bija lielākās galamērķa ekonomikas sīkpaku sūtījumiem ar bīstamām precēm. Tomēr pēc konfiscēto preču vērtības nepārprotami dominē sūtījumi ar kravām pa jūru. Ar kravām pa jūru pārvadāto bīstamo viltojumu galamērķu sadalījums bija atšķirīgs ar Persijas līča valstīm saraksta augšdaļā.

Mērķtiecīgāka un šaurāka pieeja tiek piemērota tikai pārtikas produktiem, zālēm, kosmētikas līdzekļiem un preču kategorijām, par kurām visbiežāk ir izdoti brīdinājumi par drošumu un kuras izņemtas no apgrozības. Šī pieeja atklāj, ka visbiežāk tirgotās bīstamo viltojumu kategorijas bijuši parfimērijas un kosmētikas līdzekļi, apgērbi, rotaļlietas, automašīnu rezerves daļas un zāles. Šo preču lielākajai daļai izcelsme bija Ķīna (55 % no globālajām muitas konfiskācijām) un Honkonga (Ķīna) (19 %). Ar pasta sūtījumiem tika nosūtīti 60 % konfiscēto bīstamo preču, savukārt konfiscēto preču vērtības ziņā dominējošais transporta veids bija jūras transports.

Tiešsaistes tirdzniecībā novēroja 60 % no tām globāli konfiscētajām bīstamajām precēm, kuru galamērķis bija ES. Tomēr konfiscētās vērtības izteiksmē tā bija tikai neliela daļa. Bīstamās viltotās preces, ko pasūta tiešsaistē, visbiežāk bija kosmētikas preces, kurām sekoja apgērbi, rotaļlietas un automašīnu rezerves daļas. Lielākā šo preču daļa (75 %) tika nosūtīta no Ķīnas.

Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi bīstamu viltotu preču tirdzniecību, un vairumā gadījumu krīze ir pastiprinājusi pastāvošās tendences. Tas jo īpaši attiecas uz viltotām zālēm un citām augsta riska nozarēm, piemēram, alkoholu, kur pārtrauktas piegādes ķēdes un pieprasījuma nobīdes radīja jaunu potenciālu noziedzīgai darbībai. Tomēr šis viltojumu skaita kopējais straujais pieaugums attiecās ne tikai uz zālēm un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (IAL), bet arī uz daudzām citām precēm, kas arī var radīt risku veselībai un drošībai, tostarp patēriņa precēm un rezerves daļām.

Lai izprastu un apkarotu risku, ko rada tirdzniecība ar bīstamām viltotām un pirātiskām precēm, valdībām ir vajadzīga atjaunināta informācija par apjomu, apmēru un tendencēm. Šis pētījums ir daļa no nepārtrauktiem uzraudzības centieniem, lai atbalstītu politikas nostādņu izstrādi un īstenošanu.